

LA TRANSICIÓ CATALANA VISTA PER LA PREMSA ESTRANGERA

Un equip de recerca en periodisme de la UPF, dirigit per Jaume Guillamet, ha analitzat com va veure la premsa internacional la transició a Catalunya, entre la mort de Franco i l'aprovació de la Constitució del 1978, i quin paper li atorgava en el canvi polític.

JOSEP M. SANMARTÍ

“La premsa internacional es mira Catalunya com un actor del canvi polític, i no tan sols com un dels espais en què té lloc. I ho fa amb un suport explícit al reconeixement que la seva personalitat política ha de rebre en la democràcia que ha de succeir la dictadura de Franco...”. Aquesta és la principal conclusió a què arriba el llibre *El desafiament català*, no un d'aquests assaigs tant de moda, sinó el resultat d'un acurat projecte d'investigació realitzat pel Grup de Recerca en Periodisme de la Universitat Pompeu Fabra. El tema és el tractament informatiu que diversos diaris estrangers van donar al període de la transició a la democràcia a Catalunya entre la mort del general Franco el 1975 i la promulgació de la Constitució espanyola el 1978. L'equip format pels professors Marcel Mauri, Ruth Rodríguez-Martínez, Francesc Salgado i Christopher Tulloch, coordinats per Jaume Guillamet, ha analitzat gairebé 300 notícies, reportatges i editorials dels diaris de més anomenada dels Estats Units, la Gran Bretanya, França i Itàlia per construir “un relat internacional de la Transició a Catalunya”. El títol del llibre, que a primera vista pot semblar un oportunitisme conjuntural, és precisament el d'un editorial de *Le Monde*, “Le défi catalan”, fet que demostra un altre cop que la problemàtica específica de Catalunya ja era copsada a molts mitjans de comunicació estrangers.

El autors del treball reconeixen de seguida que en aquest cas el seguiment dels diaris és “desigual”, no només per raons de política editorial, sinó perquè en molts casos relacionen les informacions amb la situació prò-

pia del país. Així, *Le Monde*, possiblement el diari que s'ocupa més de Catalunya, es mostra molt interessat en els comunistes i les seves aliances amb els socialistes, ja que a França es viu una experiència semblant. Els italians tenen una preocupació molt similar, car el potent PCI d'Enrico Berlinguer sosté un comunisme democràtic no revolucionari, proposta compartida per cert pel francès Georges Marchais i l'espanyol Santiago Carrillo. Concretament la participació del PSUC en el primer Consell Executiu de la Generalitat provisional el desembre de 1977 crida molt l'atenció de *La Repubblica*, *La Stampa* o el *Corriere della Sera*, en un moment en què el PCI i el PCF parlen d'entrar en els respectius governs nacionals. Als italians també els preocupa molt el terrorisme d'extrema dreta, perquè en pateixen un de paral·lel.

Nord-americans i britànics, en canvi, són més narratius, “es fixen més en els fets que no pas en els temes”. Malgrat que també fan valoracions diverses, se centren més en els esdeveniments, en les manifestacions, el terrorisme o el sorprenent i gairebé novel·lesc retorn del president Tarradellas.

Hi ha corresponents i enviats especials veterans, com Harry Debelius del *The Times* o Paolo Bugialli del *Corriere della Sera*, i sobretot José Antonio Novais de *Le Monde*, que coneixen l'actualitat espanyola, però molts arriben arran de la mort de Franco i alguns vénen d'informar sobre altres punts conflictius com el Vietnam, Xipre, Portugal, el Pròxim i Mitjà Orient i l'Amèrica Llatina, circumstància que els proporciona experiència i perspectiva internacional, pe-

rò que al mateix temps condiciona la seva visió de les coses. Només *The Guardian* manté un redactor permanent a Barcelona, Robert McCloughlin. Tots ells estan amatents des del començament al desafiament català. En qualsevol cas, les seves notícies i comentaris constitueixen un referent important per explicar la Transició a Catalunya a partir de la seva vessant internacional, però també de portes endins, atès que llavors a Espanya encara no hi havia una llibertat informativa plena. Per això, segueixen amb molt d'interès casos de censura com el d'Albert Boadella i Els Joglars al desembre de 1977, és a dir després de la primeres eleccions generals.

La investigació demostra que, per als diaris estudiats, Catalunya és des del primer moment un espai i al mateix temps un agent polític propi en el procés de democratització espanyol, i que la lluita per la recuperació democràtica se solapa obertament amb l'autonòmica. Mentre informava sobre l'enterrament de Franco, Henry Giniger del *New York Times* ja escrivia sobre “el fort desig d'autonomia i de plena llibertat per a les tradicions i la cultura” de Catalunya i del País Basc. També Françoise Wagener de *Le Monde* parlava entre altres assumptes de les reivindicacions gairebé unànimes per “un bilingüisme oficial i no pas una diglòssia” i es referia al I Congrés de Cultura Catalana, “que no té res a veure amb el folklore”, mentre el nou rei Joan Carles formava el govern Arias Navarro.

Paral·lelament a la pressió popular-veïnal i obrera, als inicis del nou regnat observen alguns signes positius, com per exemple el nomenament de Salvador Sánchez Terán com a gover-

Capçalera d'una manifestació per l'Estatut, l'any 1977, on són presents entre altres Josep Verde Aldea, Gregorio López Raimundo, Josep M. Triginer, Antoni Gutiérrez Díaz, Frederic Rahola, Anton Cañellas, Eduardo Martín Tóval, Joan Reventós, Miquel Roca, Raimon Obiols, Marta Mata, Marcelino Camacho

L'AVENÇ

nador civil de Barcelona i l'aparició d'una classe política catalana, que es va constituint en una interlocutora vàlida de les autoritats i dels corresponsals. També expliquen com l'Assemblea de Catalunya, un òrgan unitari, és la que encapçala la doble lluita (per la democràcia i per l'autonomia) als carrers, especialment en la manifestació del 8 de febrer de 1976. Per cert que als corresponsals els crida molt l'atenció el cas de Lluís Mª Xirinacs i la seva forma pacífica de lluita. Ja el Consell de Ministres de 20 de febrer celebrat al Palau de Pedralbes fa algunes tèbies concessions, com un règim especial per a les quatre diputacions provincials, embrió de la futura Generalitat, fet que no impedeix —diuen— la sensació general que es queda molt curt i que no sintonitza amb les aspiracions dels catalans. Quan la repressió policial i judicial s'endureix, l'enfrontament es percep d'una manera molt diferent a com s'estan produint les coses a Madrid.

Les eleccions generals del 15 de juny de 1977 demostren que l'estructura sociopolítica catalana és realment diferent. En primer lloc, pràcticament

tots els partits porten l'autonomia en els seus programes amb una proposta d'Estatut, la cooficialitat del català i la descentralització administrativa. En segon lloc, davant del bipartidisme UCD-PSOE establert a les Corts, a Catalunya guanyen clarament les esquerres (PSC i PSUC), i, per tant, els referents electorals a Espanya i a Catalunya tampoc no coincideixen. I en aquest procés emergeixen dirigents legals i públics com Jordi Pujol, Anton Cañellas o Josep Mª Figueras.

La figura de Josep Tarradellas comença a aparèixer arran de la manifestació de l'11 de setembre de 1976 a Sant Boi. Giniger recorda l'existència de la Generalitat republicana a l'exili francès i enllaça la mobilització per l'autonomia i el passat republicà. L'Assemblea de Parlamentaris, dominada per l'esquerra, endega el procés autonòmic, i en aquest moment Tarradellas fa el seu primer viatge a Madrid, el 27 de juny de 1977. Molts corresponsals entenen que, venent els seus dubtes, el Rei i Suárez el veuen com un polític moderat i negociador, que pot contrapesar la influència de l'esquerra i dels nacionalistes més

encesos. Això fa que a partir d'aquest moment les informacions se centrin en els enfrontaments entre Tarradellas i aquests partits catalans. Tot i això, també assenyalen que el restabliment de la Generalitat al setembre de 1977 es fa en un clima de moderació i en general d'entesa, encara que els diaris estrangers assenyalen de seguida que el preu és una autonomia descafeïnada, amb competències molt escasses i mal dotades. Un any després de les eleccions algun article parla fins i tot de retrocés i de desencant, si bé la nova Constitució deixa les portes obertes a un Estatut, mentre Suárez va substituint com a interlocutor Tarradellas per Jordi Pujol, que li aporta onze diputats. ■

ASSAIG

Jaume GUILLAMET
(ed.)

El desafiament català
Un relat internacional de la Transició
Barcelona: L'Avenç,
2014, 200 pp. 16 €